

Supravegherea clericilor după eliberarea din detenție. Cazul părintelui Nicolae Grebenea

Pr. Drd. Ionuț MANU*

Rezumat:

În materialul prezent am încercat să expunem greutățile, șicanările și supravegherea perpetuă de care au avut parte clericii ortodocși, foști deținuți politici ai regimului comunist român, pornind de la cazul preotului Nicolae Grebenea. Am dorit a surprinde – coroborând informațiile provenite din arhivele C.N.S.A.S. cu cele oferite de memoriile redactate de părintele Grebenea – modul în care Serviciul de Securitate Român desfășura urmărirea informativă, măsurile represive dispuse de acesta de-a lungul procesului de supraveghere, notele oferite de informatorii sub acoperire, imixtiunile Securității în viața publică și privată a părintelui Nicolae, interesele și tentativele de compromitere la nivelul societății, cât și metodele practice folosite pentru eliminarea fizică a domniei sale.

Cuvinte cheie:

viața după detenție a preotului Nicolae Grebenea, supraveghere informativă, Securitate, măsuri represive, compromitere morală, eliminare prin otrăvire și/sau iradiere.

Chiar dacă clericii și mireni ortodocși, foști deținuți politici, ispășiseră ani buni de temniță grea și mulți dintre ei trecuseră deja de prima tinerețe, Securitatea nu a ezitat nicio clipă a continua supravegherea acestora și în așa-zisa libertate din R.P.R. Încă din momentul în care aceștia au pășit liberi pe porțile închisorii sau ale lagărului unde fuseseră încarcerați, Securitatea a lansat planul de verificare

* Pr. Ionuț Manu, doctorand al Facultății de Teologie Ortodoxă „Andrei Șaguna”, din cadrul Universității „Lucian Blaga” din Sibiu.

Pr. Drd. Ionuț Manu

și supraveghere a tuturor activităților și acțiunilor desfășurate de aceștia – fie cu scopul de a preîntâmpina evenimente ostile regimului comunist, fie de a răspândi și mai departe frica și teroarea.

Prima măsură represivă ulterioară detenției cu care s-au confruntat majoritatea clericilor foști deținuți politici a fost neîncadrarea imediată a acestora în sânul personalului B.O.R. Acest lucru a avut două surse-cauză: în primul rând, ezitățile unora dintre ierarhi de a-i reîncadra pe unii clerici din motive strict legate de trecutul acestora, fie, cel mai adesea, din cauza reprobărilor venite de la Securitate. În aceste condiții mulți dintre slujitorii Sfintelor Altare au fost nevoiți pentru a supraviețui și a-și întreține familiile să accepte locuri de muncă necorespunzătoare statutului și pregătirii lor. Adesea ei au fost încadrați ca necalificați, prost remunerați și înjosiți de foarte multe ori prin dezonoranta muncă pe care au fost constrânși să o săvârșească (pentru mai multe amănunte, vezi cazul părintelui Ioan Vladovici, ce a fost constrâns după eliberarea din detenție să lucreze șase ani ca muncitor necalificat într-o fabrică de cărămidă).

Unul dintre clericii foști deținuți politici, care a fost constant urmărit, șicanat, care s-a dorit a fi compromis în ochii societății românești, și chiar ucis de către Securitate, a fost părintele diacon Nicolae Grebenea. Părintele supraviețuise regimului carceral românesc peste 22 de ani și 6 luni și, cu toate că în momentul eliberării era în vârstă de 59 de ani și nu mai putea reprezenta un pericol atât de alarmant, totuși, Securitatea se păstra constant pe urmele domniei sale. La câteva luni de la eliberarea din detenție, decembrie 1964, prin mila lui Dumnezeu părintele va fi hirotonit preot¹ la Sibiu pentru una dintre parohiile de sat ale județului Alba². Cu toate că era destul de izolat față de societatea acelor vremuri prin slujirea în această comună, Securitatea comunistă decidea prin *Hotărârea Ministerului Afacerilor Interne, Direcția Regională Mureș Autonomă Maghiară, Secția Raională Târnăveni* din 27.09.1965 a i se deschide dosar de verificare și urmărire, sub numele conspirativ *GICU*, iar mai apoi *DRUMES*. În hotărârea Securității sus menționată sunt prezentate pe scurt câteva date biografice, este descrisă activitatea publică a părintelui și motivele pentru care se declanșa procesul de urmărire și verificare, dar și sarcinile ce se cuvenea, cu a fi aplicate în supravegherea obiectivului. Pentru a înțelege modul în care funcționa acest aparat, dar și etapele acestui proces de urmărire a părintelui Nicolae Grebenea, redăm în continuare textul acestei decizii:

¹ „Nu erau impedimente canonice pentru sfințire. Deci s-a hotărât în grabă hirotonia mea dintru diacon în preot, pentru a-mi asigura existența. Prea Sfințitul Episcop-vicar Teodor Scorobet mi-a făcut hirotonirea, într-un cadru restrâns.” în Pr. Nicolae Grebenea, *Amintiri din întuneric*, Ed. Scara, Buc., 2000, p. 480.

² Este vorba de Parohia Spini, cu filia Șona, ce însumau sub 280 de familii, situate pe Târnavă Mică, la 8 km de Blaj.

Supravegherea clericilor după eliberarea din detenție. Cazul părintelui Nicolae Grebenea

„Numitul Grebenea Nicolae este născut la 25. Oct. 1905 în comuna Rășinari, raionul Sibiu, regiunea Brașov, fiul lui Dan și Stana, de naționalitate și cetățenie română, absolvent a Institutului Teologic ortodox din Sibiu, de profesie preot ortodox, cu domiciliul în comuna Sona, satul Lunca Tîrnavei. Este căsătorit, are un copil. În trecut a făcut parte din organizația legionară, având funcția de secretar al organizației legionare pe orașul Bacău. Din anul 1938 până în 1939 a fost arestat pentru activitate legionară.

După eliberare a continuat activitatea legionară și apoi în anul 1942 a fost din nou arestat și condamnat la 25 ani muncă silnică de către Curtea Marțială a diviziei 21 Infanterie, prin sentința nr. 2421/27.05.1942, pedeapsă rămasă definitivă prin sentința nr. 1353/1945, a Curții Militare de Justiție și casație. Eliberat din detenție la 28.07.1964, prin aplicarea Decretului 411/1964.

La data de 16.01.1965, a fost luat în verificare prealabilă, cu care ocazie s-a stabilit că are o serie de manifestări negative la adresa regimului din țara noastră.

Astfel, din notele informative furnizate de agentul «Marinescu Alexandru», rezultă că sus-numitul este hotărât ca în viitor să ducă o viață liniștită. La discuțiile întreținute de agent cu alți preoți, pe teme politice, elementul urmărit s-a abținut de a face aprecieri.

Din încadrarea informativă a sus-numitului cu agentul «Holom Dumitru», rezultă că are totuși manifestări dușmănoase. Astfel, la 20.07. a.c. ne informează că discutând cu el, despre noua constituție, acesta a afirmat: *Constituția din țara noastră este numai o formă prin care să se arate altor state de pe globul pământesc, că și la noi în țară sunt drepturi, dar în schimb, la noi în țară, constituția este numai o formalitate, drepturile nefiind sigure. Dar o să vedem după Congres ce se va hotărî, deoarece ai noștrii au făcut legături cu țările din Apus, și după Congres vom vedea în ce parte înclină politica, spre Apus sau Răsărit.*

De asemenea, în nota dată la 22.08. a.c. agentul ne relatează că, discutând cu Grebenea despre războiul din Vietnam, acesta afirma: *războiul din Vietnam este un război politic, iar americanii dacă s-are retrage ar pierde cele mai bune baze strategice din Asia de Sud-Est și americanilor le este rușine să se retragă. Ar încheia un tratat de pace, dar le este frică că dacă încheie, se va întinde comunismul în toată Asia și lor le este frică de poporul chinez, că este un popor mare și se întinde ca râia în întreaga Asie.* A mai spus că a citit din două reviste, una franceză și alta engleză, în care reviste este și harta cu bazele militare americane. A mai spus agentului că poporul român nu se înmulțește ca poporul maghiar, din regiunea Mureș Aut. Maghiară, care a ajuns de a depăși poporul român.

Grebenea a indicat agentului să îndemne oamenii să aibă copii mai mulți, să crească numărul românilor, că altfel maghiarii se vor răzbuna și vor cere Ardealul înapoi.

Pr. Drd. Ionuț Manu

La 17.08.1965, a fost marșrutizat din regiunea Bacău agentul «Moraru», care a furnizat o notă detaliată, din care rezultă o serie întreagă de aspecte despre convingerile politice și morale ale numitului Grebenea Nicolae.

În urma materialelor informative obținute, rezultă că cel în cauză are manifestări, nu s-a reabilitat total în detenție și este necesar a fi urmărit informativ în cadrul dosarului de verificare, pentru a stabili activitatea lui în continuare în cadrul căreia urmează să stabilim:

- Legăturile sale cu foștii deținuți politici și, în special, cu acei legionari.
- Cu ce legionari are legături în satul lunca Târnavei și ce discuții duce cu aceștia.
- Ce indicații dă credincioșilor în cadrul slujbelor religioase și în afară de biserică, precum și comentariile făcute cu ocazia evenimentelor ce apar.

Față de cele de mai sus, rugăm aprobați deschiderea dosarului de verificare asupra numitului Grebenea Nicolae, urmând a fi urmărit informativ pe linia problemei legionare.

Lucrător operativ prim: cpt. Suciu Ioan [urmează semnătura]

Se aprobă: Șeful Secției Raionale: Cpt. Grama Nicolae [urmează semnătura]³.

Consecința automată a acestei decizii a fost declanșarea unui complex program de supraveghere și verificare din partea Securității a obiectivului GICU. În acest sens, orice vizită primită sau efectuată, orice apel telefonic, orice întâlnire ocazională pe stradă cu vreo persoană cunoscută sau necunoscută trebuiau consemnate și cercetate. Mai mult decât atât, orice gând și intenție a părintelui trebuiau să fie cunoscute și supravegheate de către organele Securității Statului, care, exagerând pericolul, vedea în domnia sa un dușman deosebit de periculos al regimului de democrație populară. Tocmai de aceea șeful Secției Raionale a Securității din Târneveni stabilea la 13 iunie 1967 directive clare subordonaților săi (Tov. Cpt. Suciu I.) cu privire la dirijarea agenților în urmărirea obiectivului și chiar îi amenința pe aceștia, în eventualitatea vreunor scăpări din urmărire a obiectivului, cu sancțiuni drastice pentru neglijență în serviciu: „cu ag. *Holom* și *Gligor* care sunt în legătura șefului de post să vă întâlniți dumneavoastră personal și să fie dirijați cu sarcini concrete, în lumina indicațiilor date de tov. Col. Gidea pe notele din dosar. Agentul *Nicolaescu Gh.*, recrutat în acțiune la 31. III. 1967, cu bune posibilități de informare nu a mai dat note despre obiectiv de la recrutare. Luați urgent legătura cu acest agent care să fie dirijat cu sarcini, deoarece este omul care

³ A.C.N.S.A.S., Fond Informativ, dosar nr. 235976, vol. 2, ff. 4-6. Hotărâre a Securității privind deschiderea unui dosar de verificare pe numele părintelui Nicolae Grebenea

Supravegherea clericilor după eliberarea din detenție. Cazul părintelui Nicolae Grebenea

se bucură de încrederea obiectivului. Dacă mai neglijați urmărirea obiectivului voi lua măsuri de sancționare [urmează semnătura]⁴.

Una dintre primele note informative despre părintele a fost obținută de Securitate prin agenții săi informatori la numai 3 zile de la data când i se aprobase dosarul de verificare. Astfel, informatorul Chirilă Ioan relatează la 30 septembrie 1965: „în ziua de 18.09.1965, sursa a participat la o conferință a preoților din Protopopiatul ortodox român Tîrnăveni. Conferința a fost prezidată de Prof. Corneliu Sârbu, delegatul Mitropoliei ortodoxe din Sibiu, și din partea Departamentului Cultelor, Domnul David.

Conferința a fost ținută de preotul Grebenea, din comuna Lunca Tîrnavei, cu titlul: *Orientări noi în lucrarea pastorală a preotului*. Conferința a fost bine documentată, foarte apreciată de toți preoții, chiar și de delegat. După terminarea conferinței au luat cuvântul preoții să completeze [completeze] cu situații concrete fiecare din parohia sa, adică cum știe preotul să colaboreze în parohia sa cu credincioșii pentru ridicarea lui, a spus Prof. Sârbu⁵. Se observă din această notă cum părintele era urmărit pas cu pas la fiecare eveniment public la care participa și cu atât mai mult la cele în care era invitat să ia cuvântul. Este foarte probabil ca domnia sa să fi simțit că agenții Securității îl urmăreau constant din umbră în familie, în parohie și în afara ei, după cum reiese din declarația făcută protopopului Marcoviciu aflat într-o vizită de control în Parohia Tîrnăveni: „sunt urmărit de autorități și chiar pr. Teodorescu Adrian din Blaj m-a prevenit, ca să mă feresc de astfel de legături [se referă la legături cu foștii camarazi de detenție] și să nu discut prea multe nici cu frații preoți între care sunt mulți informatori...”⁶.

Deși era conștient că este urmărit prin diverși agenți de către Securitate, părintele Nicolae nu va pregeta în perioada primă de după eliberarea din detenție a-și exprima public aprecierile referitoare la adresa Partidului Comunist, a politicii acestuia și a R.P.R. Cu timpul părintele va manifesta mai multă prudență, evitând comentariile sonore la adresa regimului, a măsurilor luate de acesta și a politicii statale și încercând uneori a găsi și a evidenția o latură pozitivă a regimului popular democrat.

Dacă părintele participa la vreo întâlnire sau acțiune publică, erau verificate și persoanele terțe ce ar fi putut lua parte la acea manifestare publică și exista cel puțin

⁴ *Ibidem*, f. 102, verso. Adnotare a unui șef al Securității.

⁵ *Ibidem*, f. 329. Notă informativă dată de informatorul Chirilă Ioan la 30 septembrie 1965.

⁶ *Ibidem*, f. 288. Confirmarea faptului că între preoții din anturajul părintelui Grebenea existau cel puțin două fețe bisericești, informatori ai Securității, vine din adnotarea făcută la 16 ianuarie 1965 de către un superior Securității pe una dintre filele dosarului informativ al părintelui care precizează: „Preotul Grebenea Nicolae din Spini va fi supus unei verificări prealabile timp de 2 luni, în care perioadă se va stabili: poziția obiectivului după eliberarea din penitenciar; ce relații are formate în rândul preoților din raion și dacă se află în relații mai bune cu foștii legionari din comună. Să fie încadrat informativ cu agenții din comună și cu agenții Chirilă I. și Marinescu din rândul preoților”, în A.C.N.S.A.S., Fond Informativ, dosar nr. 235976, vol. 2, f. 367.

Pr. Drd. Ionuț Manu

un raport al Securității care se întocmea despre desfășurarea aceluși eveniment. În acest sens redăm spre exemplificare comunicarea întocmită de Consiliul Securității Statului, Inspectoratul Județean de Securitate Sibiu, din 18 iulie 1970, care consemna:

„De noi s-a stabilit că numitul Grebenea Nicolae a fost în Sibiu în mai multe rânduri în vederea organizării sărbătoririi a 40 de ani de la absolvirea Facultății de Teologie, luând legătura cu rectorul Institutului Teologic din Sibiu, Todoran Isidor, Dumitru Călin și alte persoane. Această aniversare s-a ținut la data de 4-5 iulie 1970, la care au participat și soțiile lor, cu care ocazie nu s-a stabilit să fi avut manifestări dușmănoase, discuțiile purtate fiind axate pe tema revederii, probleme familiare etc. Alte date nu mai deținem până în prezent”⁷.

În momentul în care părintele dorea sau trebuia să efectueze o vizită planificată mai mult sau mai puțin în altă localitate, Securitatea căuta adesea să pregătească terenul înainte de sosirea domniei sale în localitatea respectivă în vederea unei supravegheri cât mai atente și cât mai precise. Această teorie ne este certificată de nota de analiză a Securității, cu numărul 00155 din 6 iunie 1978, dar și de raportul întocmit de Șeful Secției Raionale a Securității, căpitanul Grama Nicolae, și adresat Direcției Regionale Mureș Autonomă Maghiară, Serviciul III. Deși nota de analiză este ulterioară raportului, ea stipula: „în perioada analizată, elementul a stat circa 45 zile la fiica sa din Iași, iar după revenire în Piatra Neamț, la 4 zile a plecat să-și viziteze rudele și prietenii din județele Vâlcea, Sibiu și Alba. S-a luat legătura telefonic cu inspectoratele respective pentru supravegherea obiectivului în această deplasare, cunoscându-se persoanele ce urmează a le vizita”⁸. Spre deosebire de aceasta, raportul consemna:

„la 15 mai 1967, numitul Grebenea Nicolae, de profesie preot, va pleca la un curs⁹ pentru 45 zile, în localitatea Curtea de Argeș. Susnumitul este născut la data de 25.10.1925, în com. Rășinari, raionul Sibiu, regiunea Brașov, fiul lui Dan și Stana, de profesie preot ortodox cu serviciul în satul Lunca Tîrnavei, comuna Sona, raionul Tîrnăveni. Menționăm că sus-numitul este lucrat în acțiunea informativă, fapt pentru care rugăm a se interveni locului în drept pentru încadrarea sa informativă în perioada cât va sta la cursuri în localitatea Curtea de Argeș”¹⁰.

Observăm caracterul strict al supravegherii la care era supus părintele Nicolae. Indiferent dacă se deplasa în localitate, în județ sau în afara acestuia, organele Securității erau fie deja în localitatea respectivă așteptându-i vizita, fie pe urmele

⁷ *Ibidem*, f. 10. Adresă a Inspectoratului de Securitate Sibiu către Inspectoratul de Securitate Alba din 18 iulie 1970.

⁸ A.C.N.S.A.S., Fond Informativ, dosar nr. 207204, vol. 2, f. 128.

⁹ Este vorba de cursurile preoțești organizate în acel an la Curtea de Argeș unde vor participa numeroși preoți.

¹⁰ A.C.N.S.A.S., Fond Informativ, dosar nr. 235976, vol. 2, f. 45.

Supravegherea clericilor după eliberarea din detenție. Cazul părintelui Nicolae Grebenea

sale. Se observă din notele informative numărul mare de agenți informatori ai Securității care aveau *intrare* la părintele Grebenea. Existau astfel **informatori** în rândul membrilor familiei sale – după cum domnia sa mărturisește¹¹, în rândul sătenilor din parohiile unde a fost preot¹², între foștii deținuți politici, iar după pensionare, chiar între vecinii de locuință¹³. Se constată cu uimire că existau oameni aflați în slujba Securității în comuna sa natală, Rășinari, alții în Sibiu, în Iași, Alba, Bacău, aproape oriunde s-ar fi deplasat părintele Nicolae exista un ochi din umbră care să-l observe și să comunice Securității¹⁴.

Iar Securitatea era nemulțumită nu numai de trecutul domniei sale, pe care-l considera de sorginte legionară, cât mai ales de râvna sinceră pe care părintele o comporta în slujirea Bisericii Ortodoxe și în răspândirea învățăturilor sale autentice. Sfinția sa era considerat periculos de către organele Securității întrucât slujise și slujea Adevărului, iar nu intereselor meschine ale Partidului. Îngrijorător în ochii Securității era și faptul că părintele făcea dese deplasări în țară, unde adesea se face remarcat prin pregătirea sa generală și sfaturile pe care le dă celor interesați, că se preocupa permanent de realizarea a diferite scrieri, în special sub formă de predici, dar și că menține relații de prietenie cu vechile sale legături din timpul și dinaintea detenției¹⁵.

Acțiunea de supraveghere a părintelui Grebenea nu a constat doar în urmărirea prin informatori, ci organele Securității au executat când și când **acțiuni de filaj teh-**

¹¹ Pr. Nicolae Grebenea, *op.cit.*, pp. 504-505.

¹² Din mărturia domniei sale, îi și identificase pe mulți dintre amicii și sătenii care ciripeau la Securitate. Amintește doar de cei doi cântăreți, din perioada petrecută în județul Alba din parohie și filie, care aveau ca sarcini urmărirea sa. Însă prezența informatorilor nu-l înspăimânta pe părintele Nicolae, care se arăta preot neostenit și neînfricat în slujirea bisericii: „asta nu mă împiedica să țin predicile așa cum trebuia, fără exces, dar și fără grijă că aş supăra Securitatea. Eu eram slujitorul lui Dumnezeu și râvneam să rămân numai slujitorul Lui, robul Lui și nu al oamenilor. Aveam mereu în față cuvintele marelui Apostol Pavel: «Ați fost răscumpărați cu mare preț, prin sângele lui Hristos; nu vă faceți robi oamenilor» (I Co 1,6 și 7,2-3)”, în Pr. Nicolae Grebenea, *op. cit.*, p. 496.

¹³ Informatorul cunoscut sub numele de cod: IRIMESCU era „pensionar cu o pregătire corespunzătoare și vecin” cu părintele Grebenea, în A.C.N.S.A.S., Fond Informativ, dosar nr. 207204, vol. 2, f. 129.

¹⁴ Din notele informative existente în Arhivele Statului se desprinde că aceștia erau instruiți și dirijați să discute în mod detaliat cu obiectivul despre situația sa familială, despre modul în care s-a acomodat în parohie, despre starea de spirit a parohiei și cercul de credincioși ortodocși care sunt activi în biserică, despre persoanele care îi sunt apropiate în parohie și vizitele pe care le întreprinde printre credincioși, despre modul în care apreciază măsurile luate de organele de partid la nivel central, dar și local, și, nu în ultimul rând, despre relația cu organele locale.

¹⁵ A.C.N.S.A.S., Fond Informativ, dosar nr. 207204, vol. 2, f. 128.

Pr. Drd. Ionuț Manu

nic¹⁶. Conform unei note de raport a Inspectoratului de Securitate al Județului Alba adresată Serviciului I, părintele fusese în filaj în 09 septembrie 1969, de la orele 8:30 până la orele 21:35. În ceea ce privește activitatea constatată, raportul preciza:

„La ora 9:10 ob. GICA a coborât din autobuzul Tg. Mureș- Deva la autogara Alba Iulia având asupra lui o servietă. De aici GICA a fost invitat la Inspectoratul de Sec al Jud. Alba, unde a intrat la ora 9:18.

La ora 11:00 GICA a plecat pe jos de la Inspectoratul de Sec. al Jud. Alba pe str. Avram Iancu, Calea Moșilor și a intrat la imobilul cu nr. 4 ora fiind 11, 05. După 1 minut GICA a plecat de aici grăbit pe Calea Moșilor a traversat parcul a continuat pe str. Unirii, Ecaterina Varga și a intrat la notariatul de stat al Județului Alba, ora fiind 11:30. La ora 12:00 Gica a plecat de la notariat pe str. Ecaterina Varga, Unirii, b-dul. Horia, Calea Moșilor și a intrat la imobilul cu nr. 43 ora fiind 12:20. De la această adresă GICA a plecat la ora 12:45 pe str. Calea Moșilor și a intrat la imobilul cu nr. 4, orele fiind 13:05.

La orele 13:15 GICA a plecat de aici cu autoturismul Wartburg nr. 1-AB-1053 împreună cu un individ (poreclit Gogu) și o individă la volan (poreclită Geta) au mers pe Calea Moșilor, Piața 1 Mai, str. Ardealului, Republicii, șoseaua Alba Iulia- Sebeș.

În orașul Sebeș au intrat la ore 13:30, au mers pe str. Gaterului, au oprit mașina în fața imobilului cu nr. 91, au coborât GICA și Gogu și au intrat înăuntru ora fiind 13:35. După 5 minute au plecat de aici cu toții pe str. Gaterului, str. Lenin, șoseaua Sebeș-Sibiu și la ora 14:25 au intrat în comuna Săliște.

Au oprit mașina în centrul comunei, au coborât. GICA a mers pe jos mai multe străzi până în strada Gh. Doja, unde a intrat în imobilul cu nr. 898, ora fiind 14:35. După despărțire Gogu și Geta au mers cu mașina prin comuna Săliște la altă adresă.

La ora 18:10 GICA a venit din comuna Săliște spre șoseaua națională cu aceeași mașină împreună cu Gogu și Geta, mergând pe șoseaua Săliște-Sebeș. Au intrat în orașul Sebeș la ora 19:00, au parcat autoturismul lângă autobaza Sebeș, au coborât GICA și Gogu, au mers pe jos pe str. Ștefan cel Mare și au intrat în imobilul cu nr. 158 (atelier tinichigerie), ora fiind 19:05.

¹⁶ Supravegherea prin *filaj tehnic* nu era o practică deloc străină pentru organele Securității. Acestea, prin Biroul răspunzător „D”, foloseau echipament de specialitate pentru a urmări persoanele aflate în vizor indiferent dacă acestea făceau parte din rândul clerului inferior sau superior. Conform datelor regăsite în Arhivele C.N.S.A.S. chiar și mitropolitul Nicolae Bălan al Ardealului era supravegheat adesea prin filaj tehnic. Pentru mai multe amănunte, vezi A.C.N.S.A.S., Fond Informativ, dosar nr. 005555, vol 1, f. 25.

Supravegherea clericilor după eliberarea din detenție. Cazul părintelui Nicolae Grebenea

La ora 19:25 GICA și Gogu au revenit la autoturism, apoi au continuat drumul pe mai multe străzi, au oprit în str. Av. Gh. Olteanu în fața Spitalului T.B.C. Sebeș și a intrat la Spital, unde a stat circa 5 minute, după care a ieșit, s-au urcat în autoturism și au plecat pe șoseaua Sebeș-Alba Iulia.

La ora 20:00 au oprit în stația PECO Alba Iulia unde au alimentat mașina apoi au mers pe str. Ardealului prin Piața 1 Mai, str. 30 Decembrie, Mihai Eminescu mai multe străzi. [Mașina] a ieșit în str. Iazului. Au oprit pe această stradă, au coborât și cu toții au intrat în imobilul nr. 5, ora fiind 20:20. La ora 21:30 au plecat cu toții de aici, au mers pe mai multe străzi cu mașina, apoi au oprit pe Calea Moșilor în fața imobilului cu nr. 4; a coborât GICA și Gogu și au intrat înăuntru ora fiind 21:35, iar Geta a parcat mașina în curtea imobilului.

Legăturile Gogu și Geta locuiesc în str. Calea Moșilor, nr. 4, la care a locuit temporar ob. GICA posedând autoturismul marca Wartburg cu nr. 1-AB-1053. Filajul continuă. Șeful Secției Lt. Col. Cioara Ioan [urmează semnătura]¹⁷.

Supravegherea părintelui s-a concretizat pe lângă acțiunile de filaj tehnic și prin introducerea în locuință a unor **microfoane și a unui echipament de înregistrare de ultimă generație** la vremea aceea, ce i-a fost montat în secret odată cu instalarea telefonului. Astfel după nouă ani de păstorie în Ardeal – întrucât fiica părintelui se stabilise în Iași și avea nevoie a-i fi mai aproape familia – părintele și familia domniei sale au decis să facă cerere de transfer în Mitropolia Moldovei. După mai multe impedimente inițiale s-a concretizat acest transfer, domnia sa fiind numit preot în Parohia Vlădiceni, cu filia Dârloaia, din județul Neamț. Întrucât părintele posedă de ceva timp un apartament în orașul Piatra Neamț, a solicitat un post telefonic la domiciliu, prilej cu care i se va instala echipament de ascultare-înregistrare¹⁸. Acest fapt reiese dintr-o notă de analiză a Securității care consemna: „având în vedere faptul că a solicitat introducerea unui post telefonic la domiciliu, s-a luat legătura cu conducerea serviciului T.O., urmând a se urgenta satisfacerea dorinței sale, cu care ocazie vor fi introduse mijloace

¹⁷ A.C.N.S.A.S., Fond Informativ, dosar nr. 235976, vol. 2, ff. 383-384.

¹⁸ Părintele Grebenea a conștientizat imediat punerea în aplicare a acestei noi metode de supraveghere după cum reiese din textul următor: „Au găsit prilejul să mă supravegheze prin telefon. Am făcut cerere pentru telefon și am plecat la băi la Bazna. Peste o lună când m-am întors cererea era aprobată și mai erau și două avize să mă prezint să primesc telefonul. În acest timp erau unii în blocul meu și chiar pe scara mea care de 4-5 ani așteptau rezolvarea cererii lor pentru telefon. Așa că văzând cum stau lucrurile, m-am întrebat: *cine are mai multă nevoie de telefonul meu? Eu sau Securitatea?*” Pr. Nicolae Grebenea, *op.cit.*, p. 577.

Pr. Drd. Ionuț Manu

speciale de tip A.C.T., pentru a cunoaște comentariile ce le face cu persoanele care-l vizitează. Termen: 15.07.1978. Execută: serviciul T.O. Cpt. Asaftei V.”¹⁹.

Nu în ultimul rând, acțiunea de supraveghere a constat și în **percheziția în secret a locuinței** în care domiciliu. Nu se cunoaște numărul acestor acțiuni sau periodicitatea cu care se repetau, însă conform raportului Inspectoratului Județean Neamț din cadrul Ministerului de Interne, datat și aprobat la 15.03.1979, acestea au existat²⁰. Acest raport existent în exemplar unic, 0211/2652, în dosarele părintelui Nicolae din Arhivele C.N.S.A.S. menționează:

„Din datele obținute în cadrul urmăririi informative a numitului Grebenea Nicolae, a rezultat că acesta deține la domiciliu o carte intitulată *Zbateri* – scrisă de legionarul Crișan Constantin din Bacău, precum și unele scrisori cu conținut tendențios și scrieri personale sub formă de predici și traduceri. În vederea stabilirii dacă informațiile ce le deținem sunt veridice, dacă într-adevăr deține o serie de scrieri cu conținut ostil, pe baza cărora să putem documenta activitatea acestui element și luarea unor măsuri operative, se impune efectuarea unei percheziții domiciliare secrete. Pentru realizarea acestei măsuri, propun a se acționa pe baza următoarei combinații:

Având în vedere faptul că după ce a fost pus în dezbatere publică în anul 1977, elementul a rămas în contactul organelor noastre, pentru influențare și izolare, se va proceda la scoaterea lui din imobil prin chemarea la organul de Securitate. Pentru asigurarea soției, se va lua legătura cu Inspectorul Județean Iași, în vederea stabilirii dacă aceasta se găsește la fiica ei din Iași, pe nume Mazilu Mariana, unde este plecată de aproximativ 6 luni. Pătrunderea se va realiza prin folosirea cheii pe care o deținem și care reprezintă o dublură luată în mod legendat de la obiectiv, prin folosirea mulajului.

Propun ca în imobil să pătrundă mr. Onu Alexandru, cpt. Asaftei Vasile și Plut. Alexandru Gabriel, care vor efectua percheziția și vor fixa prin fotocopiere documentele cu valoare operativă. Asigurarea pe traseu propun să fie

¹⁹ A.C.N.S.A.S., Fond Informativ, dosar nr. 207204, vol. 2, f. 129.

²⁰ Și din mărturia părintelui Grebenea constatăm existența acestor practici: „Cu chei false intrau în apartament când eu și soția eram plecați de acasă (stătea mai mult la Iași), și păziți de agenți de pe scară controlau ce voiau și cât voiau. Mai ales după pensionarea mea intrau des în apartament. Uneori au dormit acolo și am găsit o dată patul nefăcut. Țuică era, căci eu făceam 50-80 de litri anual și rar gustam un păhărel. Trebuie să spun că nu am constatat niciodată vreun furt al vreunui obiect din casă, toate rămâneau la locul lor”, în Pr. Nicolae Grebenea, *op.cit.*, p. 577. Ceea ce este cu adevărat uimitor este seninătatea și dragostea cu care părintele vorbește despre aceste violări ale domiciliului domniei sale, din partea Securității. Este de-a dreptul de neconceput pentru zilele noastre o astfel de practică, însă iubirea și înțelepciunea cuvintelor părintelui Nicolae sunt semne ale urcușului spre desăvârșire, spre sfințire, pe care domnia sa îl experia cu acrivie încă din această viață.

Supravegherea clericilor după eliberarea din detenție. Cazul părintelui Nicolae Grebenea

efectuată de către organul „F” și lt. Lupu Ilie, persoane ce cunosc pe obiectiv și care vor împiedica pătrunderea soției acestuia în imobil, în situația că acesta sau altă legătură a elementului vor încerca să ajungă la domiciliul acestuia.

Între echipa ce va pătrunde în imobil și cei care asigură în exterior se va ține legătura prin folosirea stațiilor storno. Cpt. Asfatei Vasile [urmează semnătura acestuia și o constatare:] S-a efectuat asupra locuinței în mod secret, cu care ocazie i-a fost fotocopiat un manuscris”²¹.

Pentru a-și lărgi supravegherea, organele Securității căutau permanent să-și lărgască sfera de cunoaștere asupra părintelui Grebenea, luând periodic noi măsuri pe lângă cele prevăzute în planul de acțiune. Acestea erau trasate de obicei de superiorii Securității, care supervizau procesul de urmărire și care aveau de cele mai multe ori informații provenite din mai multe surse și din cel puțin două linii informative. În urmărirea părintelui, conform datelor provenite din arhive, a existat cel puțin o astfel de extindere a planului de supraveghere, ce a fost luată de șefii Securității Raionale Târnăveni la 21 octombrie 1966. Între noile măsuri ce doreau a fi întreprinse se regăsesc:

„a) întrucât agenții MARINESCU ALEXANDRU și CHIRILĂ IOAN sunt cu domiciliul în alte localități și foarte rar au posibilitatea de a veni în contact cu obiectivul, iar agenții HOLOM DUMITRU și GLIGOR DUMITRU sunt țărani fără o pregătire intelectuală, care nu au posibilități de cunoaștere

²¹ A.C.N.S.A.S., Fond Informativ, dosar nr. 207204, vol. 1, f. 209.

Pr. Drd. Ionuț Manu

în întregime a activității obiectivului, se va completa studiul asupra preotului Graure Ioan²² și atragerea lui la colaborare cu organele de securitate²³.

Termen: 30.XII.1966. Execută: Cpt. Suciu Ioan

b) se va comunica la dir. Reg. M.A.I. Bacău aspectele semnalate de agentul MORARU și confirmate prin agenții HOLOM DUMITRU și GLIGOR PETRU, cerând totodată să fie marșrutizat din nou acest agent pentru a contacta pe obiectiv în care scop să stabilească cu ce legionari dintre foștii condamnați a luat legătura, ce cunoaște despre situația lor și în ce constau relațiile dintre ei. În special cu legionarii din Sibiu, unde este semnalat că face deplasări săptămânale. Execută: Cpt. Suciu Ioan. Termen: 20.XI.1966.

c) se vor cere date și relații asupra rudelor sale din Sibiu, ce se cunoaște despre acea cumnată a sa, despre care spune că a venit din America Latină, precum și faptul dacă au agentură cu posibilități care să-l contacteze în timpul când se deplasează în acea localitate.

Execută: Cpt. Suciu Ioan. Termen: 30.XI.1966

d) prin agenții HOLOM DUMITRU și GLIGOR PETRU se va stabili când pleacă obiectivul pe mai mult timp în localitatea Sibiu în scopul punerii în filaj pentru a stabili elementele cu care i-a legătura.

e) să se comunice Reg. M.A.I. Iași felul cum este cunoscut Grebenea Nicolae, solicitând totodată date despre comportarea și activitatea fiicei acestuia

²² Se dorea de către Securitate a fi recrutat preotul Ioan Graure ca agent informator asupra părintelui Nicolae Grebenea, deoarece era cunoscut în rândul Securității – de la un alt informator –, faptul că acesta este în relații foarte bune cu părintele Nicolae. Agentul respectiv înștiințase astfel Securitatea: „Sursa informează următoarele: despre preotul Graure Ioan din comuna Biia. A venit în comuna Biia de 4 ani, din comuna Cergăul Mic, raionul Mediaș, cu susnumitul am discutat de mai multe ori legat de C.A.P.-ul din comuna Biia și el spunea că trebuie să avem răbdare că din ce în ce va merge tot mai bine, mereu dă exemplu pe tatăl său din Giurgiu care o duce destul de bine în C. A. P. și, de asemenea, dă exemplu C.A.P.-ul din Sona care merge f. bine, spune membrilor să participe la lucru și să muncească cinstit că numai așa vor putea ajunge să aibă ce le trebuie. În relație de prietenie se află cu învățătorii Gheorghe Dahnovici, Turcu Gheorghe și Epureanu Matei secretar la sfat- cu aceștia se vizitează în comună. De asemenea, este în relații bune cu preotul Grebenea Nicolae din comuna Sona, satul Spini, pe care l-a vizitat în Spini, iar Grebenea vine foarte des în comuna Biia la preotul Graure, unde stă ore întregi. Când sursa a fost de față aceștia au discutat mai multe probleme familiare. Ultima dată a fost Grebenea N. în vizită la Graure în ziua de Sf. Gheorghe, sâmbătă 23 aprilie 1966. [urmează numele conspirativ] Bucur Petru”, în A.C.N.S.A.S., Fond Informativ, dosar nr. 235976, vol. 2, f. 318.

²³ Conform mărturiei părintelui Grebenea, Securitatea a reușit chiar să-l câștige pe părintele Graure drept informator, însă acesta se deconspirase în taină domniei sale. Astfel când părintele Graure primea întrebări de la organele de Securitate, acesta venea cu ele la părintele Grebenea, discuta împreună care ar fi cele mai bune răspunsuri, le scria și apoi le preda Securității. Pr. Nicolae Grebenea, *op.cit.*, p. 503.

Supravegherea clericilor după eliberarea din detenție. Cazul părintelui Nicolae Grebenea

ca studentă la Facultatea de Farmacie din Iași. Execută: Maior Mazilu din Dir. a III-a.

f) de stabilit agenți din rândul legionarilor cu care a fost împreună în detenție și analizat posibilitatea marșrutizării acestora pentru contactarea obiectivului.

Execută: Maior Mazilu din Dir. a III-a.

g) pentru cunoașterea elementelor din alte localități cu care menține legătura prin corespondență, precum și conținutul acesteia se va cere Dir. Reg. M. A. I. Brașov ca prin biroul F Blaj să pună sub control corespondența acestuia. Execută: Cpt. Suciu Ioan. Termen: 10.XI.1966

h) deoarece în acțiune nu sunt materiale din care să rezulte comportarea și atitudinea obiectivului din detenție, precum și legionarii cu care a fost împreună, se vor lua măsuri de stabilirea locului unde se află materialele în care acesta apare și în măsura în care va fi posibil să se obțină pentru a fi exploatate la acțiune. Execută: Maior Mazilu din Dir. III-a.

i) întrucât acțiunea de verificare are termenul depășit și din materialele obținute până în prezent rezultă că obiectivul se menține pe poziție legionară, se impune lucrarea lui informativă în continuare pentru stabilirea tuturor elementelor cu care are legături, iar dosarul de verificare să fie transformat în dosar informativ.

Având în vedere importanța pe care o prezintă Grebenea Nicolae în ceea ce privește activitatea sa legionară acțiunea va fi luată în controlul serviciului I din Dir. III-a, căruia i se vor trimite copie după materialele mai importante din care rezultă activitatea dușmănoasă a obiectivului²⁴.

Însă Securitatea nu s-a mulțumit numai cu a-l supraveghea pe părintele Grebenea, ci a dorit constant chiar a-l recruta în rândul colaboratorilor săi²⁵, nu pentru că domnia sa ar fi devenit un colaborator de nădejde, ci pe de o parte spre a-l

²⁴ A.C.N.S.A.S., Fond Informativ, dosar nr. 235976, vol. 2, ff.104-106.

²⁵ Poziția părintelui Nicolae cu privire la acest subiect se poate lesne observa în următoarele afirmații: „Vreau să fiu și să rămân cu adevărat preot. Aceasta-i cel mai bun lucru ce-l pot face pentru dumneavoastră. Nu mă îndoiesc că iubiți România și doriți ca patriot, binele ei. Toți trebuie să colaborăm între noi și să cântăm împreună simfonia neamului românesc. Dar cum ar trebui să o cântăm? Fiecare la partitura sa. Astfel preotul trebuie să rămână la preoție, judecătorul la judecătorie, dascălul la dascălie, cizmarul la cizmărie, etc., fiecare la profesiunea lui. Nu putem încălca domeniile, căci se încurcă treburile: nu mai iese simfonia, e o harababură. Deci fiecare trebuie să rămână la locul său. Așa se întărește statul dacă fiecare sector al activității lui e tare. Dacă școala e bună, justiția e bună, armata e bună, Biserica e bună și toate sectoarele de activitate ale statului merg bine, atunci și statul va fi puternic. Dar el nu va fi puternic dacă se încalcă profesiunile și profesorul în loc să-și vadă de școală se ocupă de politică. Ar fi frumos și bine, domnule colonel ca împreună să

Pr. Drd. Ionuț Manu

compromite, iar pe de altă parte pentru a-l avea cu ceva la mână spre a putea fi ulterior șantajat. Despre discuțiile și acțiunile desfășurate de Securitate, pe de o parte, pentru a-l atrage la colaborare, iar pe de altă parte pentru a-l compromite, dă mărturie un raport strict secret al Securității din Inspectoratul Județean Alba:

„În ziua de 12 iunie 1969 împreună cu Cpt. Văduva Ioan am contactat pe preotul Grebenea Nicolae – în orașul Blaj. Această întâlnire a fost fixată și s-a prezentat punctual. S-au purtat discuții privind unele acțiuni antisociale ale legionarilor ocazie cu care am constatat că sus-numitul a încercat să motiveze aceste acțiuni ca un rezultat al măsurilor ce s-au luat împotriva legionarilor. Această poziție a impus discutarea amplă a anumitor aspecte pentru a-i demonstra concepția sa greșită.

Despre preocupările din ultima perioadă a relatat că a fost plecat la Sibiu pentru a se interesa de cursul ce funcționează [se va desfășura] la Curtea de Argeș. Consider că acesta a fost numai un motiv deoarece problema ce-l interesa putea să o afle de la protopop. Despre deplasarea sa de la Sibiu a mai arătat că a avut ocazia să afle că preotul Cîndea Spiridon a fost condamnat pentru unele greșeli. Intervenind în discuții, i-am arătat că pentru greșeli nu putea fi condamnat, dar probabil a comis infracțiuni-fapte prevăzute și pedepsite de legea penală. A revenit și a arătat că a deținut aur și un pistol, iar pe parcurs a arătat că a deținut și materiale legionare, dar nu a desfășurat activitate împotriva statului. Întrebându-l pe ce se bazează când face aceste afirmații, a spus că au discutat împreună după 1964 și că preotul Cîndea Spiridon i-a spus că totul s-a schimbat și s-a încadrat în noua orânduire. A spus că au fost martori împotriva lui Cîndea – unul de la Făgăraș, și pentru Cîndea – preotul Florea de la Luduș.

Despre preocupările de viitor a spus că intenționează să-și trimită soția la o stațiune de munte, dar el nu va merge. Încercând să discutăm asupra atitudinii unor persoane foste condamnate și cu care s-a întâlnit, am constatat că evită discuția menționând că nu avut posibilitatea să se întâlnească, și că evită asemenea întâlniri. A spus un neadevăr deoarece el s-a întâlnit după eliberare cu foști deținuți.

Manifestându-și dorința de a mai discuta, a solicitat să spunem când să vină la Blaj. Nu am fixat dată și i-am spus că-l caut acasă. Am procedat așa pentru a se cunoaște și în comună că este căutat de securitate și a avea posibilitatea să mergem când impune situația operativă.

Consider că cu acest element trebuie discutate discuții ample deoarece am constatat că este oscilant în privința poziției sale față de org. legionară.

cântăm simfonia neamului românesc în maniera pe care am spus-o, fiecare cântând partitura lui”, în Pr. Nicolae Grebenea, *op.cit.*, p. 502.

Supravegherea clericilor după eliberarea din detenție. Cazul părintelui Nicolae Grebenea

Cpt. Chealda V. [urmează semnătura]²⁶.

De semnalat că prima pagină a raportului conține un adaos, datat 17 iulie 1969, scris în culoare roșie și semnat de un colonel al Securității care precizează: „să se meargă pe compromiterea lui Grebenea”²⁷.

Se observă cum Securitatea și-a făcut o *adevărată preocupare în a-l compromite pe părintele Nicolae* în ochii credincioșilor din parohiile în care fusese numit preot, în ochii colegilor slujitori ai Sfințelor Altare, dar și ai conducătorilor B.O.R., în ochii prietenilor, apropiaților și chiar vecinilor²⁸, iar îndeosebi în ochilor prietenilor din rândul foștilor camarazi de detenție și, per ansamblu, în conștiința întregii societăți românești.

Modul de compromitere a părintelui Nicolae de către Securitate a cunoscut o evoluție plecând de la practicile²⁹ prin care i se fixau întâlniri în parohie cu oameni ai Securității³⁰ și lansarea de diverse zvonuri printre membrii comunității, tocmai pentru a-l discredita în fața enoriașilor, și până la inventarea de material și fapte compromițătoare.

În acest sens, conform planului de măsuri ce urmau a fi întreprinse de către organele Securității trebuiau obținute date și informații ce puteau constitui baza corespunzătoare în vederea compromiterii. Nu conta dacă aceste informații erau adevărate sau nu, ci era suficientă existența lor prin ea însăși.

²⁶ A.C.N.S.A.S., Fond Informativ, dosar nr. 235976, vol. 2, ff. 164-165. Raport al Inspectoratului Județean de Securitate Alba.

²⁷ *Ibidem*, f. 164.

²⁸ La momentul în care părintele se va muta cu domiciliul în Piatra Neamț într-un apartament, Securitatea a urmărit discreditarea domniei sale în fața locatarilor pe motiv că nu ar păstra ordinea și igiena corespunzătoare în locuință, iar aceste lucruri ar putea pune în pericol sănătatea celor din jur. Între demersurile propuse de organele Securității în această direcție se regăsea și propunerea de contactare a Direcției Sanitare – sanepid – spre a-i face părintelui un control la domiciliu. Pentru mai multe amănunte, vezi A.C.N.S.A.S., Fond Informativ, dosar nr. 207204, vol. 2, f. 153.

²⁹ Această practică era foarte des utilizată de Securitate spre a-i compromite pe clerici, în special pe cei de la sate, în fața credincioșilor din parohie. Amintim printre alții pe preotul **Timișan Emil** din Sâncraia, Hunedoara, ce era frecvent vizitat de un ofițer de Securitate pentru ca în localitate să se spună că el colaborează cu organele represive. *Pătimitori și pătimire și în închisorile comuniste*, coordonator Pr. Dr. Florin Dobrei, Episcopia Devei și Hunedoarei, Deva, 2015, p. 162.

³⁰ Despre o astfel de vizită a agenților Securității în parohie dă mărturie chiar și părintele Nicolae în lucrarea domniei sale: „Într-o după-amiază de început de toamnă trei ofițeri de Securitate mi-au făcut o vizită. I-am poftit în casă. Dar ei au zis: – E timpul frumos. Să ieșim în grădină să stăm de vorbă și să nu fie de față doamna s-o plictisim cu discuțiile noastre. Am ieșit în grădină și ne-am așezat pe iarbă pe niște pături. Am adus niște țuică de prune de 400 și ceva alimente: brânză, slănină, pâine și ce-o mai fi fost, fructe probabil. Toți erau olteni: maiorul Văduva, Chialda și încă unul al cărui nume l-am uitat”, în Pr. Nicolae Grebenea, *op. cit.*, p. 492-493. Observăm din acest text intenția clară a ofițerilor de Securitate de a face cât mai vizibilă între credincioșii din parohie vizita.

Pr. Drd. Ionuț Manu

Nota de analiză nr 356/00159 din 23.01.1980 a Inspectoratului Județean de Securitate Neamț consemna:

„Activitatea informativ-operativă în acest dosar a fost axată pe executarea ordinelor conducerii Securității date la analiza din 1.10.1979. Accent deosebit s-a pus pe depistarea, verificarea și cercetarea legăturilor create de obiectiv, urmărind prin aceasta compromiterea și izolarea lui. Pentru legăturile identificate și cercetate, raportăm pe numiții: Mareș Petru, Băluț Traian, Ioniță Gheorghe și Florea Elisabeta. Cei în cauză au fost cercetați de organele noastre în legătură cu natura relațiilor ce le întrețin cu Grebenea Nicolae, aceștia arătând unele aspecte din conduita elementului, asigurând totodată organele noastre că în viitor vor întrerupe orice relații cu el.

În procesul cercetărilor efectuate s-a urmărit obținerea și a unor date care să contribuie la compromiterea lui Grebenea prin folosirea ziarului local. S-a obținut de la numita Florea Elisabeta o declarație din care rezultă comportamentul imoral al lui Grebenea Nicolae, în total contrast [contrast] cu calitatea sa de fost preot. De asemenea, numitul Ioniță Gheorghe a fost determinat să facă o plângere către organele M.I. prin care să demaște faptul că Grebenea Nicolae l-a excrocat [escrocat], urmărind obținerea unor avantaje materiale în schimbul unor așa zise sfaturi medicale, în contradicție cu prescripțiile medicilor și cu suferințele lui.

De asemenea, având în vedere faptul că în perioada analizată elementul a stat mai mult în Iași la fiica sa, Mazilu Mariana, s-a comunicat la Inspectoratul Județean Iași al M.I., pentru a se lua măsuri de urmărire pe toată perioada cât va rămâne acolo³¹.

Securitatea modifica permanent evoluția procesului de compromitere, spre a obține un rezultat cât mai satisfăcător. Ea hotăra ca pe baza declarației luate lui Ioniță Gheorghe părintele Grebenea să fie anchetat de către Miliție, sub directa supraveghere a organelor sale, și în funcție de evoluția cercetărilor să i se aplice prevederile legale.

În paralel, ea decidea publicarea în ziarul local a unui articol care să-l compromită atât în rândul preoților, cât și al cunoscuților și al relațiilor sale. În vederea publicării articolului, Securitatea hotăra audierea medicului din comună pentru obținerea în scris a documentelor necesare întăririi procesului de compromitere. Odată îndeplinită această condiție prin organele sale de conducere, Securitatea contacta redacția ziarului *Ceahlăul* spre a da publicității articolul dorit. Acesta va vedea

³¹ A.C.N.S.A.S., Fond Informativ, dosar nr. 207204, vol. 1, f. 146. Notă de analiză a dosarului informativ Drumeș din 23 ianuarie 1980.

Supravegherea clericilor după eliberarea din detenție. Cazul părintelui Nicolae Grebenea

lumina tiparului în pagina a șaptea a cotidianului sus-amintit la rubrica *Stop Cadru* cu titlul *Faptul divers* : „**Pacientul**: A venit într-o zi la mine, fără să-l chem, nu știu de unde aflate de boala mea, un anume Nicolae Grebenea și mi-a prescris tot felul de rețete pentru care i-am dat bani și vin și mi-a spus că va mai trece și într-adevăr a trecut și eu din nou i-am dat bani și vin, iar el mi-a dat niște leacuri. M-a întrebat apoi și de alți bolnavi din comună pe care i-ar putea trata, indiferent de felul bolii. După o vreme am constatat că suferința mi s-a agravat din pricina leacurilor sale. Mă adresez redacției întrucât sunt convins că acest escroc poate face rău și altora”. (Gh. Ioniță, Mărgineni). **Medicul**: L-am găsit pe Gh. I. într-o situație limită. Era operat la ambele picioare și după ce l-am consultat, mi s-a plâns că starea lui s-a agravat datorită tratamentului prescris de un vraci din Piatra Neamț. Despre actul lui de *binefacere* mi-au vorbit și alți pacienți. Mă gândesc că acest escroc ar trebui pus la punct înainte de a face și alte victime (Dr. K. Tiberiu). Aviz credulilor”³².

Și, deși ducea o muncă intensă în a-l discreditat pe părintele Nicolae, Securitatea nu reușea întotdeauna a-și îndeplini satisfăcător interesele și constata de multe ori chiar opusul: „S-a constatat că în Piatra Neamț, Grebenea și-a consolidat relațiile cu un alt element ostil, respectiv *Tăunul*, cu care anterior avea un contact mai sporadic. Cei doi se vizitează destul de frecvent, fac comentarii ostile cu privire la politica partidului și a statului nostru, colportează știrile transmise de posturile de radio capitaliste”³³. Spre a anihila această nouă relație de prietenie, organele Securității stabileau ca măsuri prioritare deteriorarea legăturii dintre cei doi amici prin provocarea de disensiuni și neînțelegeri între cei doi. Nu se cunoaște modul în care va fi fost pusă în practică această acțiune, dar tindem să credem că dacă a fost stabilită în planul de măsuri – ce trebuiau întreprinse –, cumva vor fi încercat agenții Securității a o duce la îndeplinire³⁴.

Însă Securitatea nu s-a mulțumit cu atât ci a dorit eliminarea părintelui Grebenea din rândul clericului Bisericii Ortodoxe Române. În acest sens, unul dintre coloneii Securității trasa ca sarcină la 9 martie 1978 pe raportul nr. 00356/128 din 7.03.1978: „Nu trebuie ajuns la departament [cel al cultelor] pentru a nu mai oficia slujbe, ci la protopop sau la Mitropolia din Iași prin tov. Călărașu. În principal trebuie atenționați preoții pentru a nu-i mai oferi un asemenea prilej. Trebuie colaborat cu Inspect. Jud. Iași pentru a vedea ce relații are sau își creează cu ocazia deplasărilor”³⁵.

³² *Ibidem*, f. 144. Raport cu propuneri în DUI „Drumeș”.

³³ *Ibidem*, f. 16. Notă de analiză a dosarului de urmărire „Drumeș” din 28 iulie 1983.

³⁴ *Ibidem*, f. 16, verso.

³⁵ A.C.N.S.A.S., Fond Informativ, dosar nr. 207204, vol. 2, f. 141. Adnotare a unui colonel al Securității.

Pr. Drd. Ionuț Manu

Consecința acestei directive a Securității se poate întrezări uimitor în procesul verbal al ședinței Protopopiatului Piatra Neamț, când părintele Nicolae Grebenea a fost pus în dezbatere publică:

„Astăzi 26 ianuarie 1977 ședința de lucru extraordinară de la Protoieria Piatra Neamț s-a desfășurat după următorul program: orele: 8,15 min. Adunarea în sala de ședințe a Protoieriei. Apelul: Din totalul de 87 preoți sunt prezenți 82 preoți, absentând următorii: Pr. Mihailescu Dumitru, bolnav în spital; Pr. Lica Vasile, în concediu de studii; Pr. Mitocaru Mihai și Pr. Grigoriu Eugen, din motive necunoscute; Pr. Veleșcu Ștefan, bolnav. Orele: 8,30 min. Prea cucernicul pâr. Consilier Toma Rîpă deschide lucrările ședinței, aducând la cunoștință că în acest protopopiat s-a ivit o problemă care nu face cinste Bisericii și preoțimii, urmând a se prezenta un material de către D-l Prof. Petre Risipeanu, secretarul Cons. Popular al Județului Neamț.

P.C. Sa aduce arhieriești binecuvântări din partea IPS. Mitropolit Iustin și salută prezența domnului Secretar al Județului și a d-lui Prof. Gh. Călărășu, Inspector al Depart. Cultelor pentru județul Neamț.

Orele: 8:35 min-9:30: D-l prof. Petre Risipeanu... prezintă materialul pe care succint îl consemnăm în pag. a 2-a. a p.v.

Orele: 9:30 min- 9:50: i se dă cuvântul preotului Nicolae Grebenea³⁶, de la parohia Vlădiceni, comuna Bârgăuani, județul Neamț.[urmează apoi lista

³⁶ Din păcate, discursul domniei sale în fața acestui tribunal *ad-hoc* nu se regăsește în paginile procesului verbal, însă este consemnat în lucrarea biografică a domniei sale: „Aș fi dorit ca această conferință să se desfășoare astfel ca să simțim cu toții că stăm sub egida Sfântului Duh. Dar atmosfera e încărcată și acest lucru nu e posibil acum. Domnilor, mi se aduc acuze grave: că am propovăduit războiul și am stricat tineretul. Eu am trecut prin cercetările Securității timp de aproape șase luni, după care dosarul meu s-a închis. Dacă eram vinovat de cele ce sunt acuzat acum, acestea le descoperea Securitatea și nu eram acum liber aici. Cu adevărat am fost legionar, dar avântul tinereții mele de luptă pentru programul legionar l-am plătit cu carnea și sângele meu timp de 22 de ani și jumătate și nu înțeleg să fiu tras acum la răspundere pentru aceasta. Pe de altă parte înainte de eliberare am trecut printr-un proces de reeducare greu și de durată în urma căreia autoritatea m-a declarat *reeducat*. Când am ieșit din temniță eram hotărât să lucrez astfel: într-o mână să am Sfânta Cruce și în cealaltă steagul național. Cu alte cuvinte vroiam să lucrez pentru sfânta noastră Biserică și pentru Patria, îmbinând munca pentru cele două. Și așa am lucrat tot timpul fără abatere. Risipeanu m-a întrerupt: –Destul, lasă astea! Angajamente! și câțiva preoți din bănci au strigat și ei: – Angajamente, angajamente! Eu am răspuns: – Angajamentul pe care-l pot lua este acesta: mă voi strădui să fac tot binele pe care mi-l permit puterile și vârsta”. în Pr. Nicolae Grebenea, *op.cit.*, pp. 594-595.

Supravegherea clericilor după eliberarea din detenție. Cazul părintelui Nicolae Grebenea

preoților care s-au înscris la discuții^{37]}³⁸. Între principalele acuze ce se regăsesc în cuprinsul acestui proces verbal și care îi vor fi fost aduse părintelui Grebenea în timpul acestei ședințe se numără: s-a desprins de Biserică și de Stat, trădând interesele acestora; este lipsit de patriotism și a lăsat biserica în paragină; a încălcat porunca iubirii și în loc să fie un exemplu pozitiv în comunitate este mai degrabă unul negativ; în loc să cânte cântările bisericești fredonează melodiile sale cu caracter fascist; insultă, învrăjbește și sustrage enoriașii de la muncă; organizează ședințe cu caracter fascist inițiindu-i pe unii către fostele grupări fasciste; a dezaprobat conferințele preoțești în ceea ce privește modul de concepere al acestora; interpretează negativ cărțile apărute etc.³⁹.

Părintele a fost *prelucrat*, iar dintre cei adunați acolo care au luat cuvântul cei mai mulți considerau că prin comportamentul și activitățile sale a produs o pată și o supărare în sânul Bisericii. Concluzia acestei ședințe este evidentă prin prisma evoluției discuțiilor și a fost exprimată de secretarul partidului care îl însărcina pe părintele consilier Rîpă a transmite IPS Mitropolit „opinia preoților, ca acest preot să nu mai rămână în mijlocul lor”⁴⁰.

Ulterior acestei ședințe, părintele Grebenea va face o vizită mitropolitului Moldovei din acele vremuri, Iustin Moisescu, iar în urma acestei audiențe își va înainta din proprie inițiativă demisia și cererea de pensionare cu data de 1 martie 1977.

Din documentele fostei Securități se poate lesne desprinde starea psihică a părintelui Nicolae după această îndepărtare forțată din slujirea în Protopopiatul Neamț, înfăptuită prin intimidare, înșelare și presiune a organelor de Securitate, iar nu pe baza adevărului. Acestea menționează că domnia sa este profund afectat de măsura luată întrucât: „a fost ucis moral și prefera mai curând condamnarea cu ani grei de închisoare în schimbul acestei măsuri”⁴¹. Este evident faptul că în urma acestei măsuri, părintele Nicolae va fi îndepărtat de preoții ce-i erau apropiați, de prieteni și implicit de slujirea sacramentală; de aceea afirmase că ar fi preferat mai degrabă închisoarea în locul acestei compromiteri morale.

³⁷ Despre acest episod părintele Nicolae consemna: „Spre uimirea mea s-au ridicat imediat vreo 27 de mâini. Altă dată se înscriau 10-15 inși, nu mai mult. Deci imediat li s-a dat cuvântul pe rând și am înțeles că aici nu sunt niște acțiuni spontane, ci e ceva organizat.” în Pr. Nicolae Grebenea *op. cit.*, p. 595.

³⁸ A.C.N.S.A.S., Fond Informativ, dosar nr. 207204, vol. 2, f. 236. Procesul verbal al ședinței de lucru a Protoieriei Piatra Neamț din 26 ianuarie 1977.

³⁹ *Ibidem*, ff. 237-250.

⁴⁰ *Ibidem*, f. 250.

⁴¹ *Ibidem*, f. 173. Adnotare a unui colonel al Securității.

Pr. Drd. Ionuț Manu

Însă, deși fusese criticat în mod public, compromis și eliminat din rândul slujitorilor bisericești ai protopopiatului Neamț, Securitatea se afla în continuare pe urmele sale. Conform rapoartelor întocmite de aceasta se hotăra: „În supravegherea acestui element, mai cu seamă după punerea în dezbatere publică și după pensionarea lui, se impune luarea unor măsuri mai energice de cunoaștere a deplasărilor, contactelor pe care le face și manifestărilor la care se dedă. Trebuie avut în vedere că acum dispune de mai mult timp, că este încă robust, că se deplasează mereu în alte localități și în județ, că are deci posibilitatea de a intra în legătură cu elemente legionare și a desfășura activități ostile. De luat măsuri urgente, de a-l avea în control la noul domiciliu din P.N. [Piatra Neamț] și la elementele pe care le vizitează. Trebuie folosite și celelalte mijloace ale muncii [de supraveghere]. Periodic să fie pus în filaj, mai cu seamă când face deplasări. De studiat modul cum este încadrat informativ și măsuri de încadrare mai eficientă. Din [Dintre] toți informatorii trebuie văzut cine are cele mai bune posibilități de a ști totul? Dacă nu, să recrutăm. Completați planul. [Urmează semnătura care este indescifrabilă]”⁴².

Deși dosarele din Arhiva C.N.S.A.S. nu mai conțin date relevante despre ultima perioadă a vieții părintelui Nicolae Grebenea sub regimul comunist, este de la sine înțeles faptul că șicanele Securității și-au continuat nestingherite șirul neîntrerupt în viața acestui cleric. Conform mărturiei părintelui, acestea au culminat chiar cu încercarea în cel puțin două rânduri de eliminare a domniei sale prin tentative de ucidere prin otrăvire și iradiere.

Tentativa de eliminare prin **otrăvire** s-a desfășurat după mărturia părintelui astfel: „În 5 ianuarie 1984, am fost trimis de părintele protopop al Iașilor T. Irimia, din inițiativa lui, fără o cerere a mea, în satul Mănăstirea, comuna Dăgâta, județul Iași, ca să slujesc de Anul Nou și de Bobotează, pentru că satul nu avea preot și slujbe nu mai avuseseră loc de la Sfintele Paști ale anului 1983.

Era ajunul Bobotezei, joi. După ce umblasem cu Iordanul în două sate, filiile parohiei Mănăstirea, urma să merg și în Mănăstirea. Nu era cântăreț, dar mergeam cu un cântăreț improvizat. La a doua casă, am fost îmbiat să gust un pahar de vin. Îndată ce am sorbit foarte puțin din el, am simțit o arsură puternică în stomac; la fiecare casă ce a urmat simțeam nevoia să beau câte un pahar de apă. Stomacul mă ardea. Voi fi băut vreo 20 de pahare cu apă la rând, iar după ele, am cerut la o casă moare de varză din care am băut o ulcică de vreo 250 de grame. Când am ajuns la o casă, cântărețul mi-a spus: „*Aici stau niște oameni bătrâni ce nu pot veni la biserică. Vă rog spovediți-i*”. I-am spovedit. Aici ni s-a adus ceva de mâncare: scrijele – fructe fierte cu zeama lor. Dar cum am luat câteva înghițituri, am simțit iarăși o puternică arsură în stomac. N-am mai mâncat”⁴³.

⁴² *Ibidem*.

⁴³ Pr. Nicolae Grebenea, *op. cit.*, p. 661-662.